

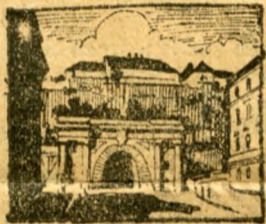
Kellemesen simogat a szobád melege? Kényelmes a karosszéked, amelyből a karácsonyfa ragyogó színeinek játékát nézed? Kibékít-e az ünnepi hangulat az étellel, a világgal és az emberekkel? Ha így van és a szivedben békesség és megnyugvás lakozik, add a kezed, elviszlek a világ legszebb városába.

Most kell velem lönnöd, amikor nincs benned keserűség, se elégedetlenség, mert csak most szép a világ, amikor olyannak láthatod, amilyen a valóságban. Mert mindenütt csak azt látod, amit magaddal viszel

oda s ha a szived tiszta és könnyű és nincs benne szomorúság és keserűség, ami elhomályosíthatná látásodat és eltorzítaná a képek kontúrjait, akkor szépnek, tündérien ragyogónak látod a világot... Karácsony van, add a kezed és tarts szemlét a világ felett, hogy lásd, hogy van még szépség és öröm a földön. Itt is, máshol is. És amíg világít valahol a boldogság meleg fénye, ne ess kétségbe. Tanuld meg abból, hogy mi a boldogság és ha megtanultad, kovácsold ki magadnak. Ember vagy és az embernek semmi sem lehetetlen.

Budapest, 1930 (Fotomaton)

Ez itt csak egy fotomaton, amelyet az áruházakban csinálnak, hölgyek féltucat felvétel Budapestről — grimaszok, érzelmek és bámsz. fntorok — s nem ragaszkodom hozzá, hogy ezek a tipikusak. Hogy milyen ma Budapest élete? Nem tudom.

Egypár életet ismerek csak, néhány jelenséget.

Csak azt irhatom fel itt, amit észleltem. Aki többet vállal, az statisztikus, vagy szemfényvesztő. Sajnos, bűvészműtávjokra nem vállalkozhatunk, mint a politikai, vagy irodalmi variációkban a röntgenszemű emberek, — se arra, hogy most csálhatatlan biztonsággal vetítjük ide egy milliós város életének igazi keresztmetszetét.

Mindenki retusálja ki magának a képeket, ahogy neki tetszik.

ATMOSZFÉRA

A városnak külföldi tárcairói- és turista-körökben az a híre, hogy cinikus és könnyelmű. Azonfelül itt mesélik a legtöbb disznó viccet Kohnról. Ha egy bécsi kereskedő lejön nadrágtartókat eladni Budapestre, visszatértekor asztaltársasága a schottenringi kávéházban csemecsegeve kérli: „nos, hoztál néhány jó disznó pesti viccet?” Katasztrófiákat állítólag szöveccel intéz el s ha a Duna holnap kiárad, vagy a tatárok előzőnk az Andrásy-utat, a kabarékban egyidejűleg tréfás duettek adnak erről elő, pikáns célzásokkal, melyeket a pestiek vihogva megtapsolnak. Ez a közhit; nemcsak külföldiek hiszik így, pestiek is.

Ez éppen úgy igaz, mint ahogy igaz Berlinre vagy Párisra. Argot-ja csak nagyvárosnak van. A kisváros pletykál vagy ásitózik. Ez a modor nem egyéb, mint a nagyvárosiaságnak egyik, ha nem is a legrokonszenvesebb, mellékes jegye. Páris tud megjegyzéseiben oly felület és izléstelen lenni, mint Pest. Egy csufnév Berlinben is elintéz egy felfujságosságot. S valljuk be, ez az argot, a pesti, ha nincs is okunk rá büszkének lenni, nem a legszemtelenebb. Az utcán készülő, anonimok írják e rövid, csipős, fanyar jellemzőket. Az eseményeket akasztófahumorral kommentálja ez az argot, világnagyosságokat letegez, helyi nagyságoknak szemtől-szembe fricskát ad, s végeredményben bizonyos állandó alacsonyrendűségi zavar pökhendiségéből táplálkozik. Abból, hogy ötven év előtt még nem volt itt semmi, s úgy nőtt fel a puszta közepén, mint egy város Texasban. Abból, hogy „nem lehet nagy ember az, akit én személyesen ismerlek”. Ezt Bécsben csak mondják. Pesten elhiszik.

Az „atmoszféra” egy város légköre, melyet az, aki átulazik rajta, penetráns benyomásként visz el az emlékezésben; ez a pesti atmoszféra savanyu. A szöveccel bágyadtak. Az a cinikus és léha, de mindig fölényes és mulatságos magatartás, mellyel a város lekezelte mindent, kis és nagy történelmet, ami megeseit vele, átídomult alakítás közönynek. Pest ma a közöny városa. Ez nem a cinizmus közönye, hanem a fáradtság. Egy politikus

megy, a másik jön: a város fel se pillant. Valami tönkremegy: már vállat se vonunk. Egy politikus nem megy, hiába kéri: a város biccent. Együgyűség azt mondani, hogy ennek csak gazdasági oka van. A város fáradt, pihecsre van szüksége. Tulgyorsan nőtt. Aztán, szinte kamaszkorában még, mielőtt esztendőszületet volna, kalandokon és katasztrófák között esett át. Örliásnak indult, s csak most, felnőtt korában vesszük észre, hogy kissé angolokos, hirtelen fejlődött, s mint a kamaszoknak, sok a keze-lába, nem is tud vele mit csinálni.

Azokkal szemben, akik azt mondják reá, hogy cinikus és léha, azt merem mondani, hogy naiv és szentimentális. Még nem érett ki: nagy emberi közösségek hasonló lélektani feltételei szerint fejlődnek, mint egyes pszichék és organizmusok. Naiv és szentimentális, mert fiatalon csapások érték, még nem verekedte ki igazi helyét a világban, zavarban van, gyakran többet akar mutatni, mint amije van, s szülei meglehetősen gondtalanul bántak vele. A legnagyobbat várták tőle, de a kivitt általában reabizták, csinálja, ahogy tudja. Ehhez képest óriásiit cselekedett. Nevet szerzett a világban. Nemzetközi híresség lett, ha nem is legelsőrangú. Mi magyarok nemcsak hazánk elnevezése után létezzünk a nagyvilág számára, de úgyis, mint Budapest.

Néha, ha mérgek vagyok reá, provincialitása, vagy hamis nagyvárosiasága miatt, titokban azt mondom reá, sugva: „fővárosi nivóju”. Itt minden „fővárosi nivóju”, — állandóan az minden, göresszerűen. Egy igazi, öreg, érett nagyváros sohasem „fővárosi nivóju”, hanem olyan, amilyen. Nem törődik vele. Ha itt egy szobrot elhelyeznek, egy autobuszkaritípust bevezetnek, egy színházat kitaroznak, egy középületet emelnek, az mind, rögtön, százercentesen fővárosi nivóju. Amíg a fővárosi nivóból igazi urbanitás lesz, ahhoz idő kell. London sok vonásában mer és akar hanyagabb, kényelmesebb, primitívebb, sőt provinciálisabb lenni, mint a hivatalosan megtervezett és alakított Budapest. A város inge gyakran rongyos, de papucsot huzni nem mer odahaza, lakcipőben jár, várja a vendégeket, akik, ha néha jönnek, elismerően bólintanak, s azt mondják: „Fővárosi nivóju.”

Atmoszféra: Bécsből ötórányira van gyorsvonattal, de az, aki itt él, néha csak nehezen hiszi el ezt. Egy kissé mindentől messze van. Nem műveletlenebb, mint Páris, nem szegényebb, mint Bécs. De egy atmoszférikus nyomás alatt él, mely nem engedi, hogy a külföldről hozott szó itt kiejtve azonos rimbangó adjon a külföldivel. A Párisból importált kávéházi berendezés-stílus itt valahogy párisibb lesz, mint Páris elbirná. S ha a berlini szindarab, mire ideér, pestibb lesz, semhogy Berlin ráismerhetne. S a külföldi pénz, mire ideér, egy nagy ábránd lesz, melyből légvárat igen, de egy bakterházat már nem lehet megépíteni.

Ez csak az atmoszféra.

BIZALMI KRIZIS

Mert a város „bizalmi krízis”-ben szenved. Ezt a társasjátékot életbe-halálba játsszák. Az a „gazdasági depresszió”, mely távolabb nyomott és szürke láthatár, viharfelhőkkel, mire ideér, tájfun, tornádó és ciklon lesz, hála az

önkéntes meteorológiai szolgálatnak, mely készségesen vonit vihart, mihelyt elborul az ég. Hogy ez a krízis elsősorban pszichózis, azt nem érdemes tagadni. Senki nem bizik: a bank, mely a kereskedőnek hitelt adott, nem bizik a kereskedőben, a kereskedő nem bizik a vevőben, a vevő nem bizik az áruban és a betevő nem bizik a bankban. Ez az együgyű körforgás csodálatos eredményeket mutat. A bizalmi krízis a gazdasági életből észrevétlenül átterjed a magánéletre. Az emberek kedvetlenek, gyanakvók, vállalkozási kedvük a fagypontra aludt, hipokriták, akinek vagyona van, eldugja, akinek nincs, az mutogatja, hogy baja ne essen.

Aki ma végigmegy Budapesten, az szebb üzletportálokat, pompásabb mozgószínházakat, tökéletesebb járdákat s utcavilágítási, modernebb s izlésebb architektúrát, a kirakatokban durább és választékosabb áruanyagot talál, mint egy év előtt és sokszorosában durábbat, pompásabbat, tökéletesebbet, mint tíz vagy husz év előtt. S ha egy üzlet ma becsuk, holnap kinyit a helyén egy másik, modernebb, gazdagabb. A város, így szemre, fejlődik, alakul, idomul az időhöz, sőt kirakatterelemben „prosperál”. A régi Magyarországnak 170 textilek dolgozott Budapesten, ma dolgozik 800, akik a betevő falatot talán nem tudják megkeresni, de sokkal modernebb, nagyszabásúbb, nagystílusú üzletkeretben dolgoznak ma, mint a 170 csinálta husz év előtt. Első pillantásra tehát azt látjuk, hogy az élet erősebb, mint az emberek butasága és szűkkeblősége. A város fejlődött, minden bizalmi krízis és gazdasági depresszió ellenére, s e fejlődésen belül előbbre jutottunk mi is, akik itt élünk, s ma higiénikusabbak, kényelmesebbek, izlésebbek élünk ebben a bizalmi ingoványban, mint éltünk husz év előtt. Kereskedőink iparkodnak, gyárosaink produkálnak, feltalálókink feltalálnak, s fogyasztási igényünk a háború óta fejlődött.

Minden van, csak bizalom nincsen. Az a hisztérikus vigyor, mellyel Pest a gazdasági front állandó veszteséglistáját fogadja, emlékeztet a „Pestis Florenceben” című festmények hangulatára. Ma nekem, holnap nekem: s addig mondják, míg igaz is lesz. Ebben az esztendőben az a hisztérikus vigyor kinosan elkomolyodott. Pesten már nincsenek könnyelmű emberek. Nincs már kereskedő, aki „na, ugyis mindegy” kiáltással zsebre-vágja este a kasszában talált negyven pengőt, mely másnap adóra, boltbérre, árutörlesztésre kellene, s elmegy mulatni a zenés kávéházba, mert ugyis mindegy, s a kávéházban találkozik vevőkörével, akik hitelezési csalásból isznak egy üveg kéknyelűt. Ez már nincsen. Nincs részletüzlet, nincs járványos hitelezési csalás, mint foglalkozási ág, nincs akasztófahumoros kereskedelmi könnyelműség. Csak a krajeár van már, melyet a foghoz vernek. A város ebben az évben kigyógyult az infláció utóbetegségeiből, öreg lett és komoly. Ez a nyomor komolysága. Rettenetes ára van, de valamire talán mégis jó. Az emberek újra megianultak spórolni, igaz, áron, hogy talán hasznosabb, ha könnyelműbbek maradtak volna, amilyenek voltak, egy-két év előtt, amikor ugyancsak nem volt miből — de biztak az életben, a tehetségükben, egy ötleben, mely talpraállítja őket. Ma senki nem bizik, csak a krajeárban, melyet eldug. A bank nem bizik a hitelkérőben, s a betevő nem bizik a bankban.

POLGÁRI ÉLET

Az a réteg, mely magát polgárságnak hiszi, különös élelet él. Legtöbbje nem keresi meg az életminimumot (ez nem odavetett szó, hanem hivatalos megállapítás), feltétlenül kevesebbet keres, mint egy jó szakmunkás, ipáros, vagy lapszedő. Mellékfoglalkozásokból él, mert a főfoglalkozás nem tartja el sem őt, sem családját. Az ügynök üres óráiban köny-

vel és a könyvelő ügynökösködik. A négy-százpengős havi átlagjövedelem lemorzsolódott kétszáznyolcvanra. A család megbomlott, az apai mestergerenda, melyre a család terhe támaszkodott, recsecsve kettétört, s a modern család új tekintélypillérekre épült fel, melyek egyáltalán nem polgáriak. A fiú részben nem tud elhelyezkedni, ahogy diplomája szerint joga lenne, s ezt öntudatlanul is az apának rója fel, aki a háborút csinálta, türte, engedte, részben keres valamilyen munkával, melyhez igazán fölösleges volt négy vagy hat esztendőig egy főiskolán tölteni, százhusz pengőt, amiből nyolvanat hazaad. Ugyanigy a lány. Mint pénzkeresők és családfentartók, csak kevésbé hajlamosak az apában azt a misztikus fenköltésű tekintélyt látni, akitől minden földi jó fakad, mint ahogy latta husz év előtt az apa a nagyapában: szociális önállóságu lényeknek érzik magukat, akik erkölcsi, társadalmi, divatbeli, politikai kérdésekben szuverén véleményre jogosultak a család körén belül, akkor is, ha az a vélemény, mint ahogy ennek az apák debacle-ja következtében lennie kell, homlokegyenest ellenkezik a szülők izlésével, meggyőződésével. A pesti család (de lehet-e még egyáltalán ebben az értelemben „pesti család”-ról beszélni, s nem ugyanigy fest-e a család felbomlásának képe Nancyban vagy Breslauban?) éppen olyan kevéssé él ma a megszentelt polgári kódexek értelmében egy tekintélyre felépített s paterfamilias erkölcsöttelekkel megalapozott családi életet, mint ahogy nem él „polgári” életet sem, amelynek csak keretét őrzi még erején felüli öröklődéssel, de a „polgáriasság” igazi igénytartalmát, titokban vagy nyíltan, már régen feladta. Ez a „lumpenbourgeoisie”, nem tudok reá pontosabb kifejezést, a család intézményét talán fentartja még külső formában, de a belső összekötőkapocs a családtagok között legtöbbször nem sokkal több, mint bizonyos kollektív gazdálkodás célszerűségének kényszerű felismerése. A lány, aki a lakás és az ellátás költségeinek ráeső részét megkeresi, ugyancsak furcsát nézne, ha az apa, vagy az idősebb fivér kérdéseket intézne hozzá a fiatalember szándékai felől, aki elmult szombatban reggel háromkor kísérté haza, — de az apa kétszer is megmondolja, mielőtt ilyen felelőtlen kérdéssel zaklatná lányát. A mama lézeng a család kihűlt falai között, himzést nyom elő belvárosi céceknél, sir, veszekedik, mosogat s hatarok elmegy képeslapokat nézni a kávéházba.

Igazi polgári élete ennek a városnak nem is volt soha. Nagyburzsoáziája előbb volt és tovább lesz, mint igazi burzsoáziája: olyan, mint Bécsé, mely Bécsét csinálta, vagy Párisé, mely megőrizte Párisát. Az osztálykeretek, melyek ezt a pesti burzsoáziát le és fel elválasztották, évről-évre töredeznék és morzsolódnak. Az utolsó év, a „bizalmi krízis” esztendeje, ezt az elmosódását a polgári s a proletár-osztály formai határvonalának, nem annyira formailag, mint igazi lélettartalmában, szembe-szökően mutatja. Hogyne, a középosztály él még „családi” és „polgári” életet. De az olyan is.

TÁRSASÉLET

Aki ezekből az évekből egyszer megírja azt a „pesti regényt”, melyet megírni talán éppen olyan kevéssé lesz érdemes, mint volt megélni, az írja bele azt a magányos, frakkos embert, aki fehérkesztyűsen és elvesztett áll egy pesti „estély” szalonjának egyik sarkában, riadtan pislog, s nem tudja, hol vannak a szivarok és hol a konyak? A vendégek már régen tudják, s ő még mindig nem tudja; nem is tudhatja, mert ő az inas. Ezt a riadt és elvesztett embert a háziak, akik az estélyt adják, egy fél-órával előbb szerződtették telefonon a közeli klubból vagy kaszinóból, arra a célra, hogy három óra hosszat szolgálatukban álljon, fel-szolgálja az ételüket, szivarral, likörrel és égő

gyertyával járkaljon a vendégek között, s éjféltűt, miután ellopta a szivarokat és az esztendő óta a családnál szolgáló minden borrhálóját is, mint hűségese szolgálóban megőregedett házi butor, eltávozzon vissza a kaszinóba. Angol és francia családoknál az inas általában hosszabb ideig szolgál, mint a pesti családokban; ezért nem is lehet a pesti estélyen felszolgáló inastól rossznéven venni, ha nem tudja, hogy hol a likőr és a szivar, mert egy félórával a vendégek előtt érkezett, s még nem tanulhatta ki az idegen lakás titkait.

Ez az inas. A társaság... Talán érdemes lenne megírni egyszer egy ilyen 1930-as pesti estélyt, slepp- és kulisszatitkaival. Mi az, ami még társaséletnek számít itt? Többnyire egyetlen estély a szezonban, tokkal, pulykával és parfaival, s azzal a harminc vendéggel, akiket „egyszer le kell tudni”, s azért kell tudni, mert a maguk részéről százharcman hasonlóan csak egyetlen estélyt adtak, mert le kellett tudni: s így tudja le egymást harminc estével egy szezonon át ugyanaz a harminc ember, unatkozva, szégyenkezve vagy fogcsikorgatva, — nem, mintha ebben akár a háziaknak, akár a meghívottaknak öröme telne, nem, mintha őszinte s természetes, könnyed s elegáns nagyvilági életszokásokból fakadó együttélésre vágyának, hanem hitel- és presztizsokból, émeltyegve és unatkozva, mert „nem olyanok az idők, hogy estélyeket adjunk, de egyszer le kell tudni őket”. Pesti estély... harminc kényseredett ember szmokingban s egy harmincegyedik, frakkban, aki nem tudja, hol a szivar? s a harminc embernek lehetőleg két jazzband, egy fekete és egy fehér...

Aztán vannak titkok itt. Szombat este, hónap végén is, minden vendéglő, a legdrágábbakat sem felejtve ki, tele van. A vendéglősök vallomása szerint a „forgalom nagy, de haszon a fele”. A felkapott bárban már délelőt nem lehet asztalt rezerválni, igaz, hogy ugyanakkor a színházak üresek.

Valami különös animalitás is lehet ennek az oka. A vendéglő a szórakozások közül a legfoghatóbbat adja, elég kevés pénzért, s nem kíván szellemi megerőltetést. Egy színházban figyelni kell, a könyv drága s unalmas. De az angol bélszín és a csopaki, s a cigány, s az ismerősök a szomszéd asztalnál, — olyan „csak az a miénk, amit megesszünk”-hangulat ez, animalis, együgyű. A budapesti társasélet ma félliter csopaki mellett zajlik le, vendéglőben, mert az otthon kihűlt és befűteni s társadalmi életet várásolni az otthonba drágább, mint megenni egy bélszín az ismerősök társaságában s a végén veszekedni, hogy ki fizet s aztán rezignáltan belenyugodni, hogy a másik.

MŰVÉSZET, SZÍNHÁZ, IRODALOM

Képet nem vesz senki. Az, hogy valaki önszántából elmegy egy piktor műtermébe s portretiroztatja magát vagy kedveseit, vagy vesz egy tájképet egy tárlaton, kegyes legenda. A festők abból élnek, hogy egyéniségük lehető elkenésével tucatképeket festenek tucatjával ugynevezett műkereskedők részére, akik aztán öpengős havi részletre továbbadják a művet folyamórőknek és más fixfizetéses műbarátoknak. Aki tud közülük bridgelni (nem a folyamórők, hanem a festők közül), az aránylag elég jól megél.

A színházak néha lehozhatnak egy-egy nagystíliú külföldi drámai újdonságot Pestre, azt meghamisítják, előadják, belebuknak és aztán esodálkoznak, hogy az a darab, amely Berlinben háromszázszor „ment”, Pesten nem „megy” — s nem akarják belátni, hogy a publikum mégsem egészen hülye, s nincs az a kommunika, mely elhitesse vele, hogy a darab, melyet meghamisítottak, felvizezték, szobatisztává, probléma-sterillé kasztráltak fordító, rendező, igazgató, sőt színész, s mindenekelőtt az a névtelen, abortív cenzura, mely mindannyiunk idegeiben dolgozik, akik itt Pesten leülünk ma könyvet írni, vagy darabot, vagy fordítani, vagy rendezni, — hogy az a darab nemcsak tizedrangú hamisított kópiaja annak az igazinak, mely Berlinben „ment”, ahol szerzőnek, rendezőnek és színésznek volt bátorsága mindenféle cenzura dacára százpercentes politikai, erkölcsi, szerelmi, művészeti, társadalmi igazságokat kiáltani le a pódiumról. A publikum, s ez még vizsgáló, távollétével demonstrál és darabhamisítások és élethamisítások ellen. Hogy ebben nemcsak a színházak bűnösek, hanem az egész közéleti atmoszféra, s az a hivatalos erkölcsi- és művészeteszi apparátus, mely gondosan őrködik azon, hogy a magyar közönséghez egyetlen olyan brutális szó ne érhesse a színpadról, mely ráébreszthetné a kor igazi problémáira, az megint más kérdés. „Es gibt Augenblicke des Gemeinschaftslebens” — mondja Thomas Mann — „wo unmittelbare Netgedanken des Lebens den Kunstgedanken zurückdrängen...”, amit nem úgy kell érteni, hogy ne járjunk színházba, mert komoly időkben nem illik, hanem úgy, hogy az ilyen színház, mely ezekben az időkben az üres és olcsó szórakoztatáson túl nem meri a színpadi tribünről a pillanat nagy aktuális problémáit a művészet eszközeivel, elfogulatlanul, meghamisítatlanul hirdetni, nem érdemi meg, hogy járjunk belé. Ez is történi.

S ez történi nagyjából a „magyar könyvvel” is, — mely dacára nagy írótehetségeinknek, tudja az ég, csak nem bír külföldképes lenni, s belföldképes is csak fanyalagva:

ugyanabból az okból — mert nem mondja, nem tudja, vagy nem meri fentartás nélkül és minden konzekvenciával az életet mondani, úgy, ahogy ma van.

Quod erat demanstrandum.

POLITIKA

Mikor most elérkeztünk oda, hogy komo-

lyan szóljunk ennek a városnak politikai életéről, sajtójának politikai erkölcséről, úgy, ahogy ezt éppen a közelmúlt választások alkalmával módunk volt —

Pardon.

Ezt igazán nem kívánhatják komolyan.

Márai Sándor

Bécsben hol van már a „Gemütlichkeit“?

A nyájas külföldi — akinek jöttét tavaszal a lapok „Hol van az idegenforgalom” címmel dörgedelmes vezércikkben követelik, — megszáll valamelyik Ring-hotelen, egy szép délelőtt kezében a „Badekerrel” vagy a „Griebennel” beül egy autókába és a fényesre lakkozott kővi végigrohog vele a barokkhangulatu

szük belvárosi utcákon, felcipeli a Kobenzle, kiviszi Schönbrunnba, sőt megmutatja éjjel a Prátert is — kissé csalódottan tér vissza a nagy hotel bárjába, ami aztán természetesen itt is csak olyan, mint bárhol másutt a világon. Csalódottan, mert nem találkozott a híres bécsi kedéllyel, a „Gemütlichkeit”-tel, amiről annyit hallott és amit Mr. Cook-nak kötelessége lett volna szervírozni a körutazási jegyfűzet mellé. A gyomorhajos amerikai konfekciós és a lehetetlenül öltözködő vidéki angol tanító czerszer olvasta az eleséplét frázist, „Bécs a dal, tánc és szerelem városa”... miután joggal azt hiszi, hogy itt az embereknek retentő sok idejük van, csak ülnek a Stephans-Kirche árnyékában és kedélyeskednek, tavasszal pedig Strauss-veleket énekelnek a két Duna partján. Este a Práterben még Lahner dirigál, a „Bratfisch” vacsorához Grinzingben „Backhendl” van „Hauptelsal”-tal, újbórral és sok szerelemnek. Hát igen, ez az, amit Magyarországon csikós, gufás, betyár-romantika néven jól ismernek és ami itt már régen éppen úgy nincsen meg, legalább is külsőségekben nem — mint nálunk.

A rosszul informált külföldi aztán nemcsak csalódik, de bosszankodik is, ha történetesen pont akkor szeretne átmenni a Ringen, mikor ott órákosszat vonulgat pár százezer ember, vörös zászlók alatt tizenkettes sorokban, vagy elandalogna a Burg udvarán, a romantikus Heldenplatz-on, de ott terem Starhemberg herceg és ellépteti maga előtt, jól fegyverezett és nagyszerűen felszerelt, rohamisakos Heimwehr századait. Vagy elbámulna a Votiv-Kirche csipkefinom faragványain és 99 méter magas tornyán, de hirtelen megjelenik egy kis csoport kommunista (e templom előtti tér a kedvenc gyülekező helyük) és körösből kiáltják ismert jelszavukat „Arbeit und Brot! Den Faschisten Tod!” (Kenyeret, munkát! A faszistákra halált!) És ha mindez nem elég, akkor vasárnap délelőtt kimegy a „Hauptallee”-ra abban a kellemes reményben, hogy ott majd csak talál egy pár szökehajú, fitosorru, grüberiis nevető bécsi leányt és megint csalódik, mert épp akkor startolnak a széles uton, szövegcsipőjű, futódresszes, keményizmu sportgörlök a „Quer durch Wien” (Bécsen keresztül) való stafétafutásra... Igen, a dal, tánc és szerelem városa megváltozott egy kicsit, mint ahogy annyi sok minden megváltozott az utóbbi időkben.

Tulzás lenne azért azt állítani, hogy a bécsi kedély nyomtalanul eltűnt az utolsó 16 esztendő háborús, inflációs, világkrízises katasztrófaiban. Nem tűnt el, csak megfakult egy kissé és visszahúzódott, de bensőleg, pártállásra való különbség nélkül még ott szunnyad a bécsiek szívében a Strauss-keringő és még sokan emlékeznek Girardi „Fiacker-Lied”-jére. A kedélyt felváltotta egy derűs, higgadt leszűrt életbölcse, a dolgok folyásának valami bonhomikus nonchalanceszal való tudomásul vétele — végső folyomány egy magasabbrendű kulturának. De ezt nem lehet körutazási jegyfűzettel és idegenvezetős autobusszal észre venni. Köztük és velők kell élni.

A bécsi rajongva szereti városát. Lokálpatrióta, de sovínizmus nem hangos jelszavakban, hanem apró és rokonszenves vonásokban jut kifejezésre. Hallatlanul szereti a gyereket — ilyen gyerekkultusz sehoh a világon nincs, mint itt, imádja a virágot, a természetet és az állatokat. A legszükségesebb viszonyok között élő munkásnak is van kutyája, macskája vagy legrosszabb esetben kanárimadara. Halottak napján a szocialisták is kimennek a „Zentral-Friedhof”-ba és kegyelettel adóznak a július 17 áldozatainak vörösszallagos koszorúkkal elhalmozott tömegsírján... utána még órákosszat sétálnak Mozart, Schubert, Gluck, Beethoven,

Makart, Nestroy emlékei előtt, mert itt most öntudatlanul is részeseinek érzik magukat egy sok százados régi kulturának, amit fentartás nélkül tisztelnek és szeretnek.

Betévedtem egyszer egy külvárosi moziba. Munkásnegyed szívében. Valami rossz giccsot játszottak, azt hiszem „Vater Radetzky” volt a címe. Előadás előtt megjelent a színpadon a zenekar a régi Deutschmeisterek egyenruhájában és tomboló tapsorkán közepette eljátszotta a volt háziezred indulóját... „Wir sind vom Deutschmeister...” Kíváncsi voltam, kik azok, akik ilyen hangosan eljeneznek és a mellettem ülő munkáskülsejű férfihez fordultam... „a régi idők mégis csak szépek voltak...” banális megjegyzéssel. Leintett. Lehet, hogy szépek voltak, de jobb, hogy vége van. Hát akkor minek tapsol? — kértem. Elgondolkodott, azután bossánatkérően mondta: „Alt-Wien”. De ezt ő nem érti, mert külföldi. Igaza volt. És eszembe jutott, amit valaha tanultam; hogy szép az, ami érdek nélkül tetszik.

Más. Zuhogó eső, a villamos zsufozásig tömve. Alig lehet lélegzeni. Egy kislány svindlizi akar és lejárt régi jegyet mutat a kalauznak, aki tréfásan megfenyegeti: Kiszasszony, magánál órákosszat tart az átszűlés? — és érvénytelenre lyukasztja a jegyet. Ő mostanáig várt a villamosra és nem tehet róla, hogy rossz a közlekedés. Az lehet, hogy várt, de nem a villamosra, fejezi eb a kalauz a vitát a közönség harsogó nevetése közepette, a kislány fülig pirulva új jegyet vált és a következő állomáson átszáll a pótkocsira. Goromba szó nélkül, vidáman, derűsen tettek eleget az igazságnak és azt is lehet mondani, hogy ebben a kis jelenetben sok bécsi volt.

Végül egy napilap apróhirdetési hasábjain az „adás-vétel” rovatban olvastam a következő kedves sorokat: „Wegen Todesfall verkaufe wenig benutzte Damenkleider, Kostüme, Schuhe, Wäsche etc. Eventuell heirate junge, hübsche Frau”. Azt hiszem, az volt az általam tagadásba vételt Lueger korabeli bécsi kedélynek utolsó fellebbanása.

Politika. A múlt havi választásokon a szociáldemokraták 30, a keresztényszocialisták 12 és a Schober-blok 2 képviselőt küldöttek a parlamentbe. A Heimwehr és a nacionalszocialisták szavazataik szétforgácsolódása folytán Bécsben nem kaptak mandátumot. Egész Ausztriában a szociáldemokraták 1,500,000, a keresztényszocialisták 1,300,000, a Schober-blok 420,000, a Heimwehr 280,000 és a hitleriánus nacionalszocialisták 120,000 szavazatot kaptak. A polgári pártoknak a parlamentben 5 főnyi többségük van a szocialistákkal szemben. A munkásifjúságot teljes egészében a szociáldemokraták tartják a kezükben, valamint a polgári ifjúság egy kis részét, a többiek a Heimwehr s a hitleristák zászlaja alatt állnak, (kivéve az alig lizezren felüli kommunistát). A keresztényszocialisták és a Schober-blok kevés fiatalossgal rendelkezik. Nem lehet tehát szó nélkül elismerni a tény mellett, hogy a polgári ifjúság túlnyomó része itt is, mint Németországban a faszizmus karmaiban vergődik.

Politikusok: Gyalog, aktatászkával a hóna alatt vagy villamoson gyakrabban látni, mint autón. Egyszerű fekete papiruha, puha fekete kalap, simára borított arc, hatalmas boltíves homlok, kemény, nagy hajlott orr és a keret nélküli szemüveg mögött, hideg, számító intrikus szemek. Seipel Ignác. Az osztrák Macchiavelli. A keresztényszocialista párt vezére. Többiszörös kancellár, a szocializmus fanatikus ellenfele. Pap és mégis övé a híres mondás: „Keine Milde”. Akkor is ő dirigálja az osztrák bepolitikát, amikor látszólag nincs nyilvános szerepe és ellenfelei nagyon is érzik, ha megjelenik egy-egy döntő pillanatban Seipel fekete árnyéka. A harmadik kerületi „Herz Jesu” kolostorban lakik, két egyszerű szobában. Akkor is, ha kancellári hivatalt visel. 300 schillinget költ havonta, 2700 schilling kancellári fizetéséből 2400-at karitatív célokra utalt át. Pártmunkáért nem vesz honoráriumot. Ebédjét az apácák utána viszik a hivatalba. A keresztényszocialista párt számtalanszor felkínált neki autót, magánhasználatra. Elvből nem fogadja el. Reggeltől estig dolgozik, agítál, tárgyal, előadásokat tart, évek óta beteg, de csak hívei unszolására megy el néha rövid időre szabadságra. Szívós, mint a macska. Pár évvel ezelőtt me-